

Г.В. БОЙКО

Донецький ботанічний сад НАН України
пр. Ілліча, 110, м. Донецьк, 83059, Україна
bav22@ukr.net

НОВІ ВІДОМОСТІ ЩОДО АДВЕНТИВНИХ ВИДІВ З РОДУ *ARTEMISIA* L. (*ASTERACEAE*) ФЛОРИ УКРАЇНИ

Ключові слова: *Artemisia* L., Asteraceae, Україна, адвентивні види

Досі з території України було відомо 11 адвентивних видів роду *Artemisia* L.: *A. absinthium* L., *A. annua* L., *A. argyi* H. Lev. et Vaniot, *A. canadensis* Michx., *A. glauca* Pall. ex Willd., *A. rubripes* Nakai, *A. selengensis* Turcz. ex Besser, *A. sieversiana* Willd., *A. tournefortiana* Rchb., *A. lavandulifolia* DC. [*A. umbrosa* (Turcz. ex Besser) Pamp., non *A. lavandulaefolia* sensu Poljakov in Fl. SSSR], *A. verlotiorum* Lamotte. З них *A. canadensis* та *A. rubripes* нині ймовірно зникли [3, 5] на стадії ефемерофітів.

Поширення та аналіз заносних видів роду *Artemisia* в областях України ми розглядали раніше [2]. У цій статті наводимо описи виявлених у гербаріях *KW*, *DNZ*, *YALT* найдавніших для території України знахідок видів цього роду (разом з акронімом гербарію вказано в дужках після тексту етикетки). Раніше вони не публікувалися або містилися в малодоступних джерелах [1, 6]. Крім того, наводимо нові відомості про місцезнаходження *A. verlotiorum*. Ці дані, на наш погляд, можуть бути корисні для моніторингу стану флор різних регіонів. Гербарні етикетки наведено мовою оригіналу.

Artemisia annua: 1) [Полтавская обл.] Лубны, в левадах одичалое, найдено М.Л. Августиновичем, август 1840 г., Det.: А. Рогович; Полтавская губ., Лубны, при заборах, недалеко Александровки, 26 июля 1849 г., Leg., Det.: А. Рогович (*KW*); 2) Донецкая обл., Мариуполь, на твердой почве в новом порту, Leg.: Вербицкий, Det.: Ю. Клеопов (*KW*). На етикетці дата збору відсутня, однак, відповідно до років життя Ю.Д. Клопова, вид знайдений до 1943 р.

Artemisia tournefortiana: 1) Винницкая обл., Гайсинский р-он, Ладыжинские хутора по р. Бугу, 10.06.1953, Leg.: М. Котов, Р. Мегичко, Det.: А.В. Савченко (Бойко), 13.07.1998 (*KW*); 2) Київська обл., м. Васильків, заплава р. Стугни, на свіжому лузі, 20.09.1975, Leg.: М.М. Бортняк, Det.: Г.В. Савченко (Бойко) (*KW*).

Artemisia lavandulifolia: Донецкая обл., насыпь железной дороги Донецк — Мариуполь напротив Великоанадольского леса, 80, 85, 90 кв., 13.06.1988, несколько экземпляров в вегетативном состоянии, Leg.: Р.И. Бурда, В.С. Гумеч, А.Е. Кусков, В.М. Остапко, А.И. Хархота, Det.: 16.11.2006, А.В. Бойко (*DNZ*).

Місцезнаходження *A. verlotiorum* у нашій країні вірогідно відомі лише з Криму. Вперше в околицях Нікітського ботанічного саду його знайшов Х. Гамс [7] у 1929 р., у 1979 р. зібрала О.М. Дубовик [4] і, нарешті, у 2002 та 2005 рр. ве-

© Г.В. БОЙКО, 2009

ISSN 0372-4123. Укр. ботан. журн., 2009, т. 66, № 6

833

ликі осередки виду вдалося виявити С.Л. Мосякіну [5]. Обстеження території смт Нікіта у липні 2009 р. показало, що у східній частині селища вид зростає масово, часто займаючи значні площі. Опрацювання гербарних матеріалів Нікітського ботанічного саду — Національного наукового центру довело, що вид фіксували на зазначеній території досить регулярно, однак визначали його як *A. vulgaris*: 1) [АР Крым], Никитский ботанический сад, мыс Монтодор, глинистые склоны к морю, 10.10.1965, Leg.: Слизик, Det.: А.В. Бойко, 27.07.2006; 2) Никитский сад, плодовый участок, как сорное, 01.11.1974, Leg.: Р.П. Мазурик, Det.: А.В. Бойко, 27.07.2006; 3) ГНБС, участок плодовых культур, верховья балки, сорное место, 29.05.1990, Leg.: В.Н. Голубев, Det.: А.В. Бойко, 27.07.2006.

У 1997 р. С.Л. Мосякін [5] знайшов велику колонію рослин виду на набережній і вздовж паркану прибережного парку в смт Гурзуф. Обстеження нами цього локалітету в серпні 2006 р. показало, що вид займає ті самі місцезнаходження і поширюється переважно вегетативно. Більшість особин, які ростуть на клумбах, у вегетативному стані досягають висоти двох і більше метрів.

Цілеспрямоване обстеження інших населених пунктів АР Крым виявило ще декілька локалітетів виду: 1) АР Крым, пгт Мисхор, Мисхорский парк, пальмовая аллея вблизи набережной, растения в фазе цветения, 10.2004, Leg.: В.Л. Савченко, В.С. Савченко, Det.: А.В. Бойко; там же, плотная колония приблизительно 2 на 4 метра, растения в вегетативном состоянии, высота до 1 м, 04.08.2006, Leg., Det.: А.В. Бойко; 2) АР Крым, г. Ялта, вниз от ул. Садовой к набережной, клумба возле дома, 2 куртины на расстоянии 3-х метров, 25.07.2006, Leg., Det.: А.В. Бойко; Ялта, район «Овощного рынка», русло р. Быстрой, вдоль воды, несколько крупных колоний, 26.07.2009, Leg., Det.: А.В. Бойко; 3) АР Крым, пгт Партенит, Фрунзенское шоссе, д. 11, клумба возле дома, 20.08.2007 г. Leg., Det.: А.В. Бойко.

Таким чином, наші знахідки підтверджують думку С.Л. Мосякіна та О.М. Дубовик [4] про те, що факт знаходження *A. verlotiorum*¹ у ботанічних садах, парках і квітково-декоративних посадках свідчить про занесення цього виду з посадковим матеріалом, але останні дані достовірно вказують на те, що в деяких локалітетах він розселяється завдяки насінневому розмноженню. Досвід інтродукції *A. verlotiorum* у Донецькому ботанічному саду НАН України впродовж 2005—2009 років доводить, що, за сприятливих умов, рослини утворюють численні вегетативні пагони та досягають фази цвітіння. Тому, на нашу думку, заслуговує на увагу можливе поширення виду на території України.

Зібрані автором зразки зберігаються у гербарії Донецького ботанічного саду НАН України (*DNZ*).

¹ *A. verlotiorum* також знайдена, за даними В.В. Протопопової, в м. Ужгороді в палісаднику біля вокзалу; в Чернівецькій обл. поряд із залізницею, поблизу кордону. Рослини передані в *KW*.

1. *Бойко А.В. Artemisia annua* L. во флоре Украины // Біорізноманіття природних і техногенних біотопів в Україні: Мат-ли Всеукр. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених (Донецьк, 19—22 листопада 2001 р.). — Донецьк: ДонНУ, 2001. — Ч. I. — С. 116—119.
2. *Бойко Г.В.* Види роду *Artemisia* L. в адвентивному елементі флори України // Синантропізація рослинного покриву України: Тез. наук. доп. (Переяслав-Хмельницький, 27—28 квітня 2006 р.). — К. — Переяслав-Хмельницький, 2006. — С. 22—24.
3. *Бурда Р.І.* Оцінка екологічної загрози заносних рослин в агроландшафтах України // Промислова ботаніка. — Донецьк: ТОВ «Лебідь», 2001. — Вип. 1. — С. 16—21.
4. *Дубовик О.Н., Мосякін С.Л. Artemisia verlotiorum (Asteraceae)* — новый адвентивный вид флоры Северного Кавказа // Ботан. журн. — 1991. — 76, № 10. — С. 1408—1411.
5. *Мосякін С.Л.* До поширення *Artemisia verlotiorum* Lamotte (*Asteraceae*) та споріднених адвентивних видів в Україні // Чорномор. ботан. журн. — 2006. — 2, № 1. — С. 93—97.
6. *Савченко Г.В. Artemisia tournefortiana* Reichenb. та *A. sieversiana* Willd. у флорі України: занесення, розповсюдження, загроза «біологічного забруднення» // Наук. вісн.: Сучасна екологія і проблеми сталого розвитку суспільства (зб. наук.-тех. пр.). — Львів: УкрДЛТУ, 1999. — Вип. 9.11. — С. 98—103.
7. *Gams H. Artemisia* L. // *Hegi G. Illustrierte Flora von Mitteleuropa.* — München, 1929. — Bd. 6. — Hf. 2. — S. 626—672.

Рекомендує до друку
С.Л. Мосякін

Надійшла 21.04.2009

А.В. Бойко

Донецкий ботанический сад НАН Украины

НОВЫЕ СВЕДЕНИЯ ОБ АДВЕНТИВНЫХ ВИДАХ ИЗ РОДА *ARTEMISIA* L. (*ASTERACEAE*) ФЛОРЫ УКРАИНЫ

Приведены описания выявленных в гербариях *KW*, *DNZ* и *YALT* самых давних для территории Украины находок адвентивных видов *Artemisia annua* L., *A. tournefortiana* Rchb. и *A. lavandulifolia* DC. (*A. umbrosa* (Turcz. ex Besser) Pamp.). Выявлены несколько новых локалитетов *A. verlotiorum* Lamotte в АР Крым (г. Ялта, пгт Мисхор и Парthenит).

Ключевые слова: *Artemisia* L., *Asteraceae*, Украина, адвентивные виды.

G.V. Voiko

Donetsk Botanical Garden, National Academy of Sciences of Ukraine

NEW DATA ON ALIEN SPECIES OF THE GENUS *ARTEMISIA* L. (*ASTERACEAE*) IN THE UKRAINIAN FLORA

Data on the oldest finds of alien species *Artemisia annua* L., *A. tournefortiana* Rchb. and *A. lavandulifolia* DC. (*A. umbrosa* (Turcz. ex Besser) Pamp.) from the territory of Europe, Ukraine and its regions are reported.

New localities of *A. verlotiorum* Lamotte in Crimea (Yalta, Miskhor and Parthenit) are revealed.

Keywords: *Artemisia*, *Asteraceae*, Ukraine, alien plants.